

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА

МАТЕРІАЛИ
ІІІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«РУБІНОВСЬКІ ЧИТАННЯ»

14 травня 2021 року

УМАНЬ - 2021

АГРОМЕТЕОРОЛОГІЧНІ УМОВИ ВИРОЩУВАННЯ КУКУРУДЗИ НА ТЕРИТОРІЇ ЖИТОМИРСЬКОГО ПОЛІССЯ

Т.К. КОСТЮКЄВИЧ, кандидат географічних наук

Р.Т. АЗІЗОВ, бакалавр

Одеський державний екологічний університет, м. Одеса

Житомирське Полісся є областю зони змішаних лісів, яка займає більшу частину Житомирській та східну частину Рівненської областей. Клімат Житомирського Полісся за своїми особливостями займає проміжне положення між більш вологим і теплим кліматом Волинського Полісся і більш континентальним кліматом східних областей.

Площа розораності територій змінюється від 15-30% в північно-західній частині до 50 % в східній і центральній. З усіх поліських областей Житомирське Полісся найменш заболочене. Загальна площа боліт становить лише 2,9 % території.

У Житомирському Поліссі поширені ландшафтні місцевості лесових островів з сірими лісовими ґрунтами, які зайняті переважно сільськогосподарськими угіддями. Ландшафти Житомирського Полісся зазнали значних змін в результаті антропогенної діяльності - вирубування лісів, меліорації, оранки, особливо в зв'язку з видобуванням корисних копалин.

В роботі розглядаються агрометеорологічні умови вирощування кукурудзи на території Житомирського Полісся на прикладі станції Житомир за період 1995-2018 рр.

У світі за останні десятиліття кукурудза характеризується найбільш високими темпами зростання врожайності серед зернових культур. В останні роки намітилася тенденція збільшення площ, відведених під обробіток кукурудзи. Врожайність кукурудзи в Україні в 2019 році становила 7,2 т/га, що на 31% нижче від середньої врожайності в США. За посівними площами під кукурудзою Україна має 9-те місце в світі – 4,6 млн. га. Україна посідає шосте місце в світовому виробництві кукурудзи в 2019 році, з обсягом виробництва 35,5 млн. тонн.

Кукурудзу в Україні вирощують у всіх областях. Лідерами за обсягом виробництва кукурудзи в Україні є Полтавська, Чернігівська, Вінницька, Сумська та Черкаська області. Врожайність кукурудзи в районі станції Житомир в середньому за останні роки становила 90-105 ц/га.

З середини 90-х рр. поступово відбувається збільшення обсягів виробництва зерна кукурудзи в Україні: якщо в 1990 році було отримано 4737 тисяч тонн, то в 2019 році - 35840 тисяч тонн. Настільки високий приріст досягнуто як за рахунок зростання посівних площ (більш ніж в 4 рази), так й за рахунок зростанням врожайності культури (на 85,8 %).

Збільшення обсягів вирощування кукурудзи змінило український пояс сільськогосподарського виробництва. Кукурудзяний пояс перемістився на північ і захід, поступово витісняючи пшеницю, овес і ячмінь. На сьогодні немає жодної культури, яка змогла б витіснити кукурудзу. Вирощування

кукурудзи дає підприємцям можливість отримати більший прибуток через високу врожайність і розширення ринків. За рахунок цього вони стають багатшими і мають можливість купувати нове обладнання й ще більше розвивати виробництво кукурудзи.

Кукурудза – порівняно теплолюбна культура. Насіння починає проростати при температурі 10 °С, але для появи сходів необхідна більш висока температура. В районі станції Житомир кукурудзу починають сіяти в середньому в першій декаді травня (9 травня). Сходи з'являються через 16 днів. Однак, в залежності від складних метеорологічних умов, тривалість періоду, а також дати появи сходів можуть істотно змінюватися.

Забезпеченість теплом міжфазного періоду характеризується сумою активних температур. При підрахунку суми ефективних температур за біологічний мінімум прийнято 10 °С. В середньому сума активних температур за період сівба - сходи становить 232 °С. Середня температура повітря за період – 14,6 °С.

Опади характеризуються великою мінливістю за роками, в середньому за період сівба - сходи це значення становить 47 мм. Запаси продуктивної вологи в метровому шарі ґрунту на дату сівби становлять 175 мм.

Викидання волоті спостерігається наприкінці червня (21 червня). Тривалість періоду сходи - викидання волоті в середньому становить 58 днів. Сума активних температур за цей період становить 1054 °С. Середня температура повітря за період - 18,2 °С, сума опадів – 146 мм.

Дата молочної стиглості у кукурудзи спостерігається в середині серпня (17 серпня). Тривалість періоду викидання волоті – молочна стиглість в середньому становить 26 дні. Сума активних температур за цей період становить 561 °С. Середня температура повітря за період - 20,0 °С, сума опадів – 67 мм.

В середньому дата воскової стиглості припадає на кінець серпня (30 серпня). Тривалість періоду молочна – воскова стиглість в середньому становить 13 днів. Сума активних температур за цей період становить 231 °С. Середня температура повітря за період – 17,8 °С, сума опадів – 23 мм.

В цілому за період вегетації кукурудзи в районі станції Житомир середня температура повітря становить 18,1 °С, сума активних температур становить 2041 °С. Тривалість періоду – 113 днів, сума опадів – 288 мм.

Збирають кукурудзу вже пізно восени – наприкінці жовтня, що дозволяє полегшити обмолот та скоротити витрати на сушку. Рівень дозрівання і санітарну якість качанів контролюються під час огляду полів. Це дозволяє правильно визначити час збору врожаю, виявити пріоритетні поля для збору і допомагає намітити подальші роботи.

Таким чином, вважаючи, що найбільш висока врожайність культури досягається за умов максимально більш повного використання рослиною кліматичних ресурсів території вирощування, можна зробити висновок, що отримувати високі та стали врожаї кукурудзи в умовах Житомирського Полісся можливо за умов дотримання відповідних агротехнічних заходів, особливо щодо питань з меліорації та вибору сортів.